

811.163.41'282.2(497.11-12)
811.163.41'34
<https://doi.org/10.18485/sj.2017.22.1.40>

ОЛИВЕРА Б. ТОТОШКОВИЋ*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 14. 06. 2016.
Прихваћен: 15. 12. 2016.

ИЗ ГОВОРА МЕСТА ВЛАСОТИНЦЕ
(Етноисторијске особености, фонолошке особености говора
и дијалекатска грађа)

У овом раду даје се преглед важнијих фонетских и акценатских карактеристика говора места Власотинце, као и транскрибовани идиолекти двоје информатора, Миреле Крстић (1960) и Радмиле Крстић (1934). Анализирали смо снимљени говор изворних говорника места Власотинце и у раду изнели специфичне карактеристике овог говорног ареала. У раду се најпре износе етноисторијске особености, затим следи опис вокалског, консонантског и акценатског система. Након анализирања добијеног материјала, примећује се да је за вокализам карактеристичан утицај експираторног акцента, који чини да се ненаглашени вокали изговарају са мање прецизности и доводи, у неким случајевима, до делимичне или потпуне редукције. Такође, полугласник се веома добро чува. Изговор консонаната показује доста сличности у поређењу са књижевним језиком. Акцент је експираторан, може се мењати његово трајање и тон, али то углавном има везе са субјективним доживљајем саговорника. Приметно је повлачење акцента ка почетку речи у одређеним категоријама. Поређењем са ранијим радовима, може се закључити да говор Власотинца припада призренско-јужноморавском говорном подтипу у оквиру призренско-тимочког говорног типа, са одређеним новијим особинама које су резултат утицаја књижевног језика.

Кључне речи: Место Власотинце, фонетске особине, акценатске особине, експираторни акценат, дијалектска грађа.

*olivera.totoskovic@gmail.com

1. УВОД

1.0. У југоисточним пределима Републике Србије на подручју средњег и доњег слива реке Власине простире се власотиначки крај (Станковић 2008: 13; в. Карту 1). Како наводи Костић, садашњи северни власотиначки предели наслањају се на Заплање, источни на Лужницу, јужни на Црну Траву и Власину, па на Предејане и Грделицу, а западни на лесковачки крај (према Станковић 2008: 13). Према Костићу, онде где Власина из брдско-планинских предела избија у Лесковачко-власотиначку равницу на обема обалама њеним пружа се варош Власотинце, које је у прошлости било среско, а данас само општинско средиште. Власотинце има пријатније поднебље у односу на остале оближње градове. Овде су заступљене жупске климатске особености (Станковић 2008: 14). У равни власотиначкога поља махом се гаје житарице и поврће, по блажим падинама винова лоза и воћке, а у брдско-планинском делу овог краја простиру се богате букове шуме и пашњаци (Станковић 2008: 14).

1.1. Како Цвијић наводи, када је у питању порекло становништва, нема довољно потврђених научних података. Вероватно су се и овде, као и на ширем подручју Балкана, најзначајније етничке промене десиле на почетку и крајем средњег века. Оне су започеле досељавањем Словена, нарочито крајем 6. века, и завршиле су се најездом Турака у 14. веку (према Станковић 2008: 15). У овим пределима југоисточне Србије доминантне су биле вардарско-јужноморавска, шопска и косовска миграциона струја. Данас, на територији општине Власотинце живи око 34.000 становника. Углавном су српске националности и православне хришћанске вероисповести. Према попису из 1953. године, у овом крају живело је 35.355 станиовника, а према попису из 1961. године 35.625. У Власотинцу данас живи око 17.000 становника (Станковић 2008: 15).

1.2. Према Трајковићу, у науци још увек није разјашњено која су то словенска племена населила крајеве између Раса и Сердике. Према историјским изворима, њихов господар је до 971. године била Византија (према Станковић 2008: 15). Како Јоцић наводи, у Власотинцу и његовој околини забележен је „велики број археолошких локалитета”. На власотиначком терену нађени су „делови кућа са подом од набијене земље”, велики број камених, керамичких фрагмената, као и неки крупнији трагови материјалне културе из неолита, бронзанога, гвозденога и римскога раздобља; јављају се и потврде о људским стаништима и богомољама из средњовековног периода, као и споменичко наслеђе из турскога времена (према Станковић 2008: 15–16). Од 13. до 15. века власотиначки крај се готово редовно налазио у границама српске државе. Ову област у првој половини 15. века освајају Турци Османлије (Станковић 2008: 16). По Милићевићу, године 1877, на Бадњи дан, Власотинчани и мештани околних села, коначно су се ослободили турске владавине, а онда су своје крајеве присајединили Кнежевини Србији (према Станковић 2008: 18). Према

Костићу, од 1878. до 1941. године Власотинце, као и околни Власотиначки срез, доживело је интензиван цивилизацијски развој (према Станковић 2008: 19).

1.3. Први и истински проучаваоци и познаваоци дијалекатске стварности на власотиначком простору били су Олаф Брех (1903) и Александар Белић (1905. и 1911) (Станковић 2008: 25). Новија проучавања призренско-тимочких говора на власотиначкој територији у вези су са теренским истраживањима последњих година 20. и првих година 21. века у радовима Станислава Станковића. Такође су у литературу укључена и студија о Крајишту и Власини Р. Т. Николића (1912), разговор са А. Белићем о граматичком роду и броју имена власотиначке вароши (водили су га Р. Бајић и Б. Петровић (1954)) и збирка лирских песама из власотиначког краја коју су приредили В. Питулић и В. Стаменковић (2000) (Станковић 2008: 25). Како наводи Павле Ивић, књига Александра Белића, *Дијалекти источне и јужне Србије*, „обимом и значајем својим [представља] највеће дело на пољу наше дијалектолошке науке” (према Станковић 2008: 27–28).¹ Станислав Станковић је доста писао о овом ареалу. Неки од његових радова су: *Неке од карактеристика власотиначког говора* (1992), *Треће лице множине презенте у говору власотиначког краја* (1994), *Градски власотиначки говор(и) – социолингвистички процеси (Опште карактеристике)* (1997), *Границе запаљскога говора у власотиначкоме крају* (2001).

1.4. „Све говоре источне и јужне Србије, ’на основу њихова унутрашњег склопа’, Александар Белић је сврстао у три групе: тимочко-лужнички, сврљишко-запаљски и призренско-јужноморавски говор” (Станковић 2008: 58).² Говор

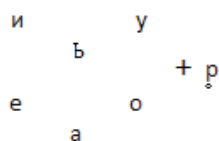
¹ Обрађене су заједничке говорне особине целе дијалекатске области и проучене дистинктивне црте између њених по први пут тачно разграничених и именованих основних говорних подтипова.

² Три особине: неутрализација квалитативно-квантитативних одлика, губљење деклинације и употреба постпозитивног члана дају овом говорима посебно место и међу говорима штокавског наречја (Пецо 1989: 46). Управо ове црте спадају у карактеристичне балканистичке призренско-тимочке појаве. Како наводи Ивић, појава ових балканистичких црта у каснијем развоју говора призренско-тимочке зоне представљала је централни догађај (Ивић 2001: 162). Ивић наводи да су призренско-тимочким говорима својствене су и аутохтоне српске особине развијене до око 14. века, на пример: *ж > у; л > е; њ > е; њ > и; њ > њ; *tj, *dj > h, h, *il, *dl > л; вь > у; вc > св; *skj, *stj, *zgj, *zdj > шт, жд; чр > цр; -jd- > h*; промене вокалног л и –л на крају слогау призренско-јужноморавском говору, итд. (према Станковић 2008: 57). Они у основи представљају српске говоре за које се може утврдити да се један њихов део, пошто је неко време проживео са осталим штокавским говорима заједничким животом, одвојено од остале масе њихове до почетка 13. века, тада почео, доста прогресивно, да се развија самостално, излажући се оном страном утицају којему су се излагали и сви други словенски језици источне половине Балканског Полуострва. Македонског утицаја било је знатно више неголи бугарског. Тиме је дошло до стварања поменутих балканизма, особина које су настале у оквиру балканског језичког савеза, а као последица мешања несловенског и словенског језичког елемента. Сматра се да су тимочко-лужнички прогресивнији од запаљских и јужноморавских, управо зато што су дуже били изложени страном утицају (Пецо 1989:47).

Власотинца припада трећем говорном подтипу, призренско-јужноморавском. Главне црте овога говора, када је у питању фонолошки систем, јесу: вокално л које је дало рефлекс *лу*³; -јд- које је дало рефлекс *ђ* у композитима од глагола *лаити*; -л у радноме глаголском придеву које је дало рефлекс *-(j)a*; употреба полугласника (Станковић 2008: 58). На призренско-јужноморавски наслања се запањски говорни подтип са којим први деле неке заједничке особине, док, с друге стране, постоје особине у којима се ова два идиома разилазе, те се запањски приближава лужничком говорном подтипу. Ове наведене особине се срећу код великог броја говорника Власотинца, али се такође срећу (у све већем броју) и особине књижевног језика које почињу да потиру карактеристичне особености овог говорног ареала.

2. Вокалски систем

2.0. Вокалски систем овог говора чини пет осовних вокала: *a, e, и, o, y*, затим полугласник *ь* и сонант *р* у самогласничкој функцији. Шематски представљен, изгледа овако (Станковић 2008: 62; Ивић 2001: 147):

2.1. Како наводи Ивић, глас који се у овоме идиому чује на месту старих *ь* и *ъ* најтипичније се артикулише у наглашеним слоговима: *дън, ручьк, сьг, некъд, тьг, измькну се, опънци, рьжсьњ, дугьчко* (према Станковић 2008: 62). Гласовна вредност му је веома променљива. Ова тенденција је нарочито изразита код ненаглашених полугласника, чија је артикулација уопште мање прецизна. У таквој позицији јавља се и изговор потпуно изједначен са изговором појединих других вокала: *попърика* ум. *пъприка* (Ивић 2001: 147). Према Ивићу, по правилу, то је нелабијализован вокал, „најчешће средње висине, обично средњег или задњег реда”. Он се „по изговору и вокалној боји често приближава другим вокалима”, у највећем броју случајева вокалу *a*, и, спорадично, вокалима *e* или *o*: *тъъј, њедънпѹт, дьънъс, дьънъске* (према Станковић 2008: 62). Полугласник је и данас једна од најинтересантнијих и најважнијих особина овог говора. Његова присутност је велика, а то се најбоље види када је под акцентом. Иако стандардни језик има јак утицај и делује у правцу ње-

³ Поред стандардног књижевног рефлекса *y*.

гове елиминације, ипак ће он још неко дуже време бити једна од значајних фонетских одлика (Станковић 2008: 63).

2.2. На власотиначком тлу стари глас *јат* (Љ) има чисто екавску замену: *неје* ни *бија*, *неје* имало, *несмо* били, ако *неси* доносила, *мене* ме никој *неће*, *несам* ја тој урадела (Станковић 2008: 65). Постоји све већа тенденција ка усвајању стандардних форми ових облика код млађих генерација.

2.3. Редукције вокала захватиле су све позиције у речи:

- о афереза – *бавили*, они *ватише*, *те* га, *те* им гу, *но* па нема тој што му треба;
- о синкопа – *наврљу*, *четри*, *толко*, *оволки* човек, *неколко* њи, *четри* разреда, *кво*;
- о апокопа – *ал* овој да ти кажем, *ал* неје он, *задеву* ме, *там* сам бија, *онам* ће си идемо, е па *л* ти казујем, *п* овај, да *л* гу не познаваш.

Најчешће се испушта вокал *и* и највидљивије је у придевским заменицама, везницима и речци *ли*.

2.4. Поред примарних вокалских секвенци, постоје и оне које настају

- о у сложеницама од финалног вокала претходне и иницијалног вокала наредне речи, које улазе у састав сложенице;
- о елиминисањем *х* из интервокалног положаја;
- о елиминисањем *ј* из интервокалног положаја;
- о испадањем неког другог консонанта из интервокалног положаја;
- о претварањем *-л* у *-а*.

Вокалске секвенце се : а) одржавају, б) сажимају (прогресивном или регресивном асимилацијом и в) укидају тј. трансформишу развијањем секундарних прелазних гласова ^ј или *ј*, ^е или *в* (Богдановић 1987: 88).

- а) *напраши*, *каји*, *маовина*, *неопрано*, *преорано*, *авион*, *моџа*, *дооде* деца, *самоук*;
- б) *слепочица*;
- в) *снаја*, *четрнаес*, *каји*, да *напраим*, *леја*, ће *штровимо*, *буве*, *муве*.

На основу примера запажа се да сонант *ј* нема чист изговор и често долази до његове потпуне редукције или до његовог непотпуног јављања.

2.5. Може се приметити да је за вокализам карактеристичан утицај експираторног акцента, који чини да се ненаглашени вокали изговарају са мање прецизности и доводи, у неким случајевима, до делимичне или потпуне

редукције. Елизије такође спадају у важну фонетску особеност ових говора, у којима такође примећујемо редукције вокала. Неакцентовани вокали су подложни асимилацији према суседним консонантима, палаталним или веларним (Ивић 2001: 151): *поприка, долéко*.

Александар Белић запажа да су гласови ово говорног подручја врло гипки, да на њих утичу околни звуци и дају им своју гласовну боју. Тврди самогласници после и испред палаталних сугласника прелазе у палаталне вокале, док под утицајем лабијалних сугласника постају налик на звук *о, у*. Такође и вокали једнога слога утичу на вокале другога, суседног слога, они се асимилишу у разним слоговима мењајући место и начин артикулације, сугласници који напоредо стоје се једначе. По овој покретљивости се овај говорни подтип (и уопште призренско-тимочки) издваја не само од осталих српских говорних типова, већ и од многих словенских дијалеката (према Станковић 2008: 62).

3. КОНСОНАНТСКИ СИСТЕМ

3.1. Консонантски систем чини 26 јединица: плозиви – б, п, д, т, г, к; африкате – ц, ч, њ, њ, (s), ц; фрикативи – з, с, ж, ш, (ф), (х); сонанти – ј (j, j), љ, њ, р, л, н, м, в (Станковић 2008: 66):

в	р	ј (j, j)	
м	л	љ	
	н	њ	
(ф)	з	ж	(х)
	с	ш	
	(s)	ц	њ
	ц	ч	ћ
б	д	г	
п	т	к	

3.2. Артикулација гласа *ј* варира у зависности од окружења у којем се налази, позиције у речи, акцента, као и од темпа говора и говорних навика (Богдановић 1987: 94). На почетку речи је најстабилније испред вокала задњег реда и вокала *а*: *јабуке, ја, јакна, јакница, јутре, јагањци*. Испред вокала *е* је стабилност променљива, негде остаје, док се негде и у потпуности редукује: *ће једéмо*, али и *једán, једаннџт, јéли, једéње, еднџ, еннџт*. *Ј* у енклитици *је* негде се чува, док негде слаби његова артикулација: *тџ је* се спремало *свé, онџе* билá. *Ј* унутар речи (између вокала) такође има различиту артикулацију,

негде се чува, а негде се своди на¹: *који, дадеју* му име, *кљуу* кокошке, *нее* ко сљг, на *испраћаи*. Између консонаната је углавном стабилан изговор: *гројзе, лóјзе, старејко, позајмљувала* сам, *најпрво, у највећо, прѣдјела* (али и *мака*), осим оних примера где је долазило до јотовања – *гробље*. Ј на крају речи такође показује стабилност: *туј, овуј, куј, тај* кафана, *онѣј, испраћај*.

На основу примера може се запазити да је сонант *ј* нешто стабилнији када је окружен консонантима, али и међу вокалима показује већу стабилност код вокала задњег реда.

3.3. Фонема *х* одсуствује у великом броју случајева: *увати, ора*, кад *издооде, леб, лебови, оће*. Најчешћи супституенти сугласника *х* су *в* и *ј*: *злув, мува, буве* има овој *куче, леја* (Станковић 2008: 66). Али има примера и са *х*: доведеју *хармоникаша*.

Због све већег утицаја књижевног језика, приметна је и све чешћа употреба фрикатива *х*.

3.4. Фонеме *ф* је супституент фонема *в*: *кава*. Међутим све је већа употреба фонеме *ф*, чак и код старијег становништва: *куфер, грамофон, фармерице, кафићи*. Исти овај пример *кава* изговорен је два пута *кафа*, а једном *кава*. Такође, у примеру *увати*, често се може чути и *ф*: *уфати*, као и у примерима где *ф* долази наместо групе *хв*: *фала* ти, *фала* богу.

Оно што примери показују је све чешћа употреба ове фонеме (наравно и због ширења нове лексике која захтева употребу фонеме *ф*), која се чак јавља наместо њене некадашње замене, тј. фонеме *в*.

3.5. Африката *s* није се појавила у прикупљеном материјалу, али је присутна у неким примерима као што су: *бџсов, сиван*, они се *осрпу*. За ову фонему може се рећи да постоји у систему, али у јако малом броју примера.

3.6. Место финалног *-л* јавља се *-(j)а* у једнини мушког рода радног глаголског придева : *дошеја, рекнуја, руководија, обелеја* (али и *ратувао* где је *-л* прешло у *-о* као у стандардном језику). Изван радног глаголског придева налазимо *-л*: *котлѣ* (као и *котѣл*), *жѣл, пѣпел, џѣл* дан, *сѣл, кисел, оздѣла, одоздѣл, ђѣвол* и *ђѣво, астѣл*. На основу примера може се закључити да је *-л* у м. р. радног придева у највећем броју случајева замењено са *-ја*, међутим, и овде су приметни утицаји стандардног језика, те се све чешће јавља нормирана варијанта са *-о*.

3.7. Могу се наћи примери са изостављеним старим јотовањем: *купено, пртено, месен леб, оделѣње, направен, веселѣње*. Ново јотовање је у већини случајева присутно: *гробље, здравље, сноплѣ, цвѣће, браћа*, али нема јотовања групе *з (зд) + j*, већ се јавља метатеза (Богдановић 1987: 115): *гројзе*. Јавља се и подновљено јотовање: *намешћували*. Група *-јд-* код глагола на *-ити* је јотована: *ћѣрка* да ми *дође*, ма што *прође* овија дѣн, он има да *прође*. Испред

форманата основе *-a-* налази се умекшани сугласник *t* (Богдановић 1987: 116): *ћу ваћам* рибу, *смића* ми тој, *залића се*; као и именице: *залићување*, *ваћање*. Када је у питању умекшавање, проналази се и умекшано *л* у примеру *љућимо* јајца, али и *лућимо*. Може се рећи да се јотовање јавља углавном регуларно, међутим, има примера који представљају одступања.

3.8. Дати примери потврђују да има доста сличности у изговору већине консонаната у поређењу са књижевним језиком. Међутим, поједине фонеме одступају од утврђених правила губљењем, супституцијом или неком врстом померања артикулације. Видљив је такође и утицај суседних гласова, пре свега вокала, али има доста једначења и у сандхију. Чињеница је и то да све већим утицајем књижевног језика долази и до приближавања овог говорног подтипа утврђеном стандарду.

4. АКЦЕНАТСКИ СИСТЕМ

4.1. „Фонолошки значај специфичности призренско-тимочког ванредно је висок.” Упореден са системима осталих говора на подручју српске говорне заједнице, где је број вокала удвостручен квантитетским разликама, а обично и још више повећан интонационим опозицијама, призренско-тимочки одликује се битним смањењем броја дистинктивних јединица у вокализму. Тако, на пример, наглашеном *a* у призренско-тимочком одговарају четири вокала у новоштокавским говорима: *á, á, à, à* (Ивић 2001: 148–149). У зависности од субјективних особина у говору појединаца и у зависности од реченичног акцента, може се мењати трајање и тон наглашенога слога. Некада то може бити приближавање дугосилазном акценту (Станковић 2008: 69).

Акценат се може налазити на било ком слогу у речи. Међутим, за разлику од тимочко-лужничког и сврљишко-заплањског, у призренско-јужноморавском (коме припада говор Власотинца) дошло је до померања места акцента. Према Станковићу, категорије у којима се успоставља разлика су следеће: једносложни и двосложни описни придеви у облицима мушкога, женскога и средњега рода једнине и множине. Док је у прва два на финалном слогу, у јужноморавском је у неким случајевима померен у сва три рода и оба броја, а у неким примерима остаје у једнини мушкога рода на ултими. Ово се најбоље може видети на примерима:

- o лужнички и заплањски: – *бѣл, бѣла, бѣло, бѣли, бѣлѣ, бѣла;* – *голѣм, голѣма, голѣмо, голѣми, голѣмѣ, голѣма;*
- o призренско-јужноморавски: – *бѣл, бѣла, бѣло, бѣли, бѣлѣ, бѣла;* – *голѣм, голѣма, голѣмо, голѣми, голѣмѣ, голѣма.*

Слична је ситуација и у презенту, тачније у 1. и 2. лицу множине презента глагола типа *ћутим* и *трчим*. У јужноморавском је *ћутимо*, *ћутите*, *трчимо*, *трчите*; у друга два *ћутимó*, *ћутитé*, *трчимó*, *трчитé*.

Акцент 2. лица једине и 2. лица множине императива глагола типа *кажем* и *пазим* изгледа овако у јужноморавском: *кажи*, *кажите*, *пази* *пазите*, а у преостала два *кажи́*, *кажете́*, *пази́*, *пазете́* (Станковић 2008: 79).

4.2. Може се закључити да у овом говорном подтипу долази до повлачења акцента у односу на друга два говорна подтипа. У презенту глагола са негацијом јављају се и примери са прелажењем акцента не негацију, што је неуобичајено: а квó је тој билó, *не зна́м* ипа *не знам*, али нема много оваквих примера, те се ово може тумачити утицајем контакта са саговорником или неким другим утицајем. Примећује се да је акценат остао експираторан и да то и даље представља битну одлику не само призренско-јужноморавског, већ и осталих говорних подтипова овог подручја.

5. ДИЈАЛЕКАТСКИ МАТЕРИЈАЛ

5.1. Дијалекатски материјал који следи прикупљен је у разговору са становницима места Власотинце, Радмилом Крстић (1934) и Мирелом Крстић (1960).

5.2. Е па дтија́ казујем. Те увечер, према Божић, тје́ Бѣдње вече се каже. Спрема се посан пасуљ, па се прави зељаник, па се пуне паприке, па се пече, п овај, печенка, па се меси кравјаче оној што га кршимо, тѣ нѣа тражимо пару и тој све и све се натура на астал. И ми се сви саберемо, изнаседамо. Ал тој кад сам па била малечка доле на земљу смо седели на сламу, ал то је много па било долеко, ај да не казујем то, ал овој. Еј јутром осване Божић. Е, тој ми што смо љели увече то нема везе, јутром прасе, печено, ели на рѣжњ или овакој или оној. И спре, спремање оној блж, блажно смо љели. На први Божић, на други, на трећи. У гóсти се ишло. Ете на пример ћерка, зет, да ете Снежа да ми дође овдека у гóсти, па ви па л дотиднете у мајку вашу, па, знаш како, то је се па ишло се у гóсти ипреко Божић. Па викамо ма што овој прође овја дѣн, да још да, знаш, фино ни. Што (смех). Игранка, па оној. Па се направи у село игранка. И ми кад изотидемо, па кад се изнаватамо. Не да играмо, него знаци штáе. Па г овѣј на пример куј си момѣк има девојку, он на дѣсан крај игра девојка до њега, а ми овамо који немамо мом, *који немате* којé, ми си овам, али ми се па ватимо на леви крај повише, па боље напрамо игранку него оној на дѣсан. Тако је било играње.

Радмила Крстић (1934)

5.3. Е, у моје време свадбе су се правиле три дана. У субóту, треба да дођу свирачи и ми прво у петак оперемо, ми се саберемо сви што смо, реѣимо моја фамилија, млади, па оперемо тањири, чаше, виљушке, све тој да средимо за свадбу, а у субóту идемо да играу, тѣг доу свирачи и у субóту се игра, и игранка, кола у највећо. И то је у субóту. У недељу идемо по млади, млату. А тѣг, у тој време се везли чаршави, гарнитуре и све то има која мака ил ћерка наслеђује ковчег нешто оној, како се вика, такој смо га викали, ковчег, и на тај ковчег они наређују што смо ве, све што смо везли, везени чаршави, везене

јастучнице. *А има ли нешто у ковчег?* Па не знам какво је имало. Важно такој наређају да се тој види дар, прво черге што је, ко су изаткали, па онда чаршави везени, па везене јастучнице, па везене гарнитуре. И сѐ кад дође тај млада одакле је дошла, ми одемо младе, пошто сам и ја млада, још се не сам удала, а млада сам, оћу да узмем за шар да навезем гарнитур, да навезем чаршав, да навезем јастучницу, па сам почела да везем од трећи разред кад сам била мала. *Стварно?* Трећи разред сам први пут навезла јастучницу, а после гарнитуре, па после чаршави. Па свадба буде у недељу, па идемо по млатку, па гу доведемо, па буде играња, па сѐ, па после понедељак младини долазе.

Мирела Крстић (1960)

ЛИТЕРАТУРА

- Богдановић 1987:** Н. Богдановић, Говор Алексиначког Поморавља, *Српски дијалектолошки зборник*, Београд, XXXIII, 17–141.
- Ивић 2001:** П. Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика (Увод у што-кавско наречје)*, Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књи-жарница Зорана Стојановића.
- Пецо 1989:** А. Песо, *Pregled srpskohrvatskoh dijalekata*, четврто издање, Београд: Нућна књига.
- Станковић 2008:** С. Станковић, *Границе призренско-тимочких говора у вла-сотиначком крају*, Београд. Српски језик.

FROM THE SPEECH OF THE TOWN VLASOTINCE
(Ethno-historical features, phonological features of speech and dialect material)

Summary

This paper provides an overview of the most important phonetic and accentual characteristics of speech from town Vlasotince as well as transcribed idiolects of two informants, Mirela Krstić (1960) and Radmila Krstić (1934). We analyzed the recorded voice of native speakers from town Vlasotince and showed specific characteristics of this voice range. The paper first sums ethnohistorical characteristics, followed by a description of the vowel, accent and consonantal system. After analyzing the obtained material, it is evident that impact of expiratory accent is characteristic for vocalism, which makes the unstressed vowels are pronounced with less precision and leads, in some cases, a partial or complete reduction. Also, semivowel is very well kept. Pronunciation of consonants shows a lot of similarities when compared to standard language. Accent is expiratory, may vary the duration and tone, but it mostly has to do with the subjective experience of the interlocutors. It is notable that the accent is withdrawn at the start of the word in specific categories. In comparison with previous studies, we can conclude that the speech from Vlasotince belongs to

Prizren-South Moravian voice subtype within Prizren-Timok voice type, with some newer features that are the result of the impact of literary language.

Key words: town Vlasotince, phonetic characteristics, accentuation characteristics, expiratory accent, dialect material.

Olivera B. Totošković